Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

20 АПРЕЛЬ 1970 й. 5-йил чиқиши. ДУШАНБА № 93 (1161). БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Маркс ва Энгельс революцион таълимотининг доҳиёна давомчиси, Коммунистик партиянинг асосчиси, дунёда биринчи зафарли пролетар революциясининг раҳбари, социалистик давлатнинг бунёдкори, халқаро ишчилар синфининг йўлбошчиси Владимир Ильич Лениннинг номи ва иши асрлар бўйи яшайверсин!

(КПСС Марказий Комитетининг 1 Май Чақириқларидан).

● *Квартал плани — муддатидан илгари*

ШАҲАР ОБОДОНЛИГИ ЙЎЛИДА

Тошкент шаҳар ижроия комитети ободонлаштириш бош бошқармаси «Гордорстройремонт» трести корхоналарининг коллективлари ленинча юбилей меҳнат вахтаси кунларида ажойиб ютуқни қўлга киритдилар. Шонли сана шарафига қабул қилинган социалистик мажбуриятнинг асосий пунктларидан бири муваффақиятли бажарилди. 15 апрель куни беш йиллик охирги йилининг тўрт ойлик программаси барча кўрсаткичлар бўйича муддатидан илгари адо этилди.

Шаҳарни ободонлаштириш ишлари кенг кўламда олиб борилди. Йўл ва йўлкаларга 580 минг квадрат метр асфальт-бетон ётқизилди. 520 ёритгич таянчлари, 1377 ёритгич ўрнатилди, 10760 туп дарахт, 276 минг дона кўчат ва манзарали ниҳоллар ўтқазилди, 117540 квадрат метр майдонда майсазор ва гулзорлар бунёд этилди.

Трест коллективи юбилей объектлари — В. И. Ленин музейи, доҳий номидаги хиёбон, спортнинг қишки турлари саройи, шаҳарнинг янги турар-жой кварталларини қуришда ва ободонлаштиришда актив иштирок этди.

«Гордорстройремонт» трестининг коллективи янги — 1970 йилнинг биринчи ярмига белгиланган ишлаб чиқариш планини СССР Олий Советига сайловлар кунигача — 14 июнга қадар бажариш мажбуриятини олди.

1970 ЙИЛГИ БУТУНИТТИФОҚ АҲОЛИ РЎЙХАТИНИНГ ДАСТЛАБКИ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ҲУЗУРИДАГИ МАРКАЗИЙ СТАТИСТИКА БОШҚАРМАСИНИНГ АХБОРОТИ *

1. 1970 йил январида навбатдаги Бутуниттифоқ аҳоли рўйхати ўтказилди. **Рўйхат маълумотларига кура 1970 йилнинг 15 январигача ССР Иттифоқи аҳолисининг сони 241 миллион 748 минг кишидан иборат бўлган.**

2. **СССР аҳолиси сонининг** ўзгариши қуйидагича:

1913 йилда ҳозирги чегараларда аҳоли сони 159,2 миллион киши.

1940 йилда ҳозирги чегараларда аҳоли сони 194,1 миллион киши.

1959 йилнинг 15 январидаги рўйхатга кўра 208,8 миллион.

1970 йилнинг 15 январидаги рўйхатга кўра 241,7 миллион киши.

1959 йилги рўйхатдан кейин ўтган 11 йил мобайнида 51,5 миллион киши туғилиб 18,6 миллион киши вафот этган. Шу давр ичида Совет Иттифоқи аҳолиси 32,9 миллион киши ёки 15,8 процент кўпайган.

Мамлакатимиз аҳолисининг катта кўпчилиги — бешдан тўрт қисмидан ошиғи Улуғ Октябрь социалистик революциясидан кейин туғилган кишилардир.

3. **Иттифоқдош республикалар ва айрим иқтисодий районлар аҳолисининг сони** қуйидагича ўзгарган:

Иттифоқдош республикалар ва иқтисодий районлар	Аҳоли сони (минг киши): 1959 йил 15 январгача	1970 йил 15 январгача	1970 йилда 1959 йилга нисбатан процент ҳисобида
СССР	208827	241748	116
РСФСР	117534	130090	111
Ғарби-шимолий район	10865	12160	112
Марказий район	25718	27653	103
Волга-Вятка районн	8252	8348	101
Марказий қора тупроқ районн	7769	7997	103
Поволжье районн	15975	18377	115
Шимолий Кавказ районн	11601	14285	123
Урал районн	14184	15184	107
Ғарбий Сибирь районн	11252	12110	108
Шарқий Сибирь районн	6473	7464	115
Узоқ Шарқ районн	4834	5780	120
Калининград области	611	732	120
Украина ССР	41869	47136	113
Донецк-Днепр атрофи районн	17766	20059	113
Ғарби-жанубий район	19028	20694	109
Жанубий район	5075	6383	126
Белоруссия ССР	8056	9003	112
Ўзбекистон ССР	8261	11963	145
Қозоғистон ССР	9153	12850	140
Грузия ССР	4044	4688	116
Озарбайжон ССР	3698	5111	138
Литва ССР	2711	3129	115
Молдавия ССР	2885	3572	124
Латвия ССР	2093	2365	113
Қирғизистон ССР	2066	2933	142
Тожикистон ССР	1981	2900	146
Арманистон ССР	1763	2493	141
Туркманистон ССР	1516	2158	142
Эстония ССР	1197	1357	113

Аҳоли рўйхатлари орасидаги даврда аҳолининг бир хил районлардан иккинчи хил районларга кўчиш ҳоллари анчагина содир бўлди. Масалан, Қозоғистон ва Ўрта Осиёда ўтган ўн бир йил ичида аҳолининг табиий кўпайиши 8,6 миллион кишини ташкил қилган бўлса, аҳолининг жами сони шу давр ичида 9,8 миллион киши кўпайди; бу эса, 1 миллион 200 минг киши бу ерга бошқа иттифоқдош республикалардан кўчиб келганлигини билдиради.

4. **СССРнинг шаҳар ва қишлоқ аҳолиси сони қуйидагича ўзгарган:**

	Жами аҳоли (миллион киши)	Шу жумладан: шаҳар аҳолиси	қишлоқ аҳолиси	Жами аҳолига нисбатан процент ҳисобида: шаҳар аҳолиси	қишлоқ аҳолиси
1913 йил	159,2	28,5	130,7	18	82
1940 йил	194,1	63,1	131,0	33	67
1959 йил	208,8	100,0	108,8	48	52
1970 йил	241,7	136,0	105,7	56	44

1959 йил рўйхатида 100 миллион кишидан иборат бўлган СССР шаҳар аҳолисининг сони 136 миллион кишига етди, қишлоқ аҳолиси эса 108,8 миллион кишидан 105,7 миллион кишига тушди.

Шаҳар аҳолисининг 36 миллион киши кўпайишига сабаб шуки, шаҳар аҳолисининг табиий кўпайиши ўн бир йил мобайнида 14,6 миллион кишидан иборат бўлди, 5 миллион аҳоли яшайдиган қишлоқ пунктлари шаҳар пунктларига айлантирилди ва қишлоқ аҳолисидан 16 миллиондан кўпроқ киши, шу жумладан уларнинг оилалари қишлоқдан шаҳарга келди. Қишлоқ аҳолисининг шаҳарга келиши саноат ишлаб чиқаришининг анча ўсиши билан боғланган бўлиб, социалистик қишлоқ хўжалигидаги меҳнатни механизациялаш ва меҳнат унумдорлигини ошириш туфайли мумкин бўлди.

Қишлоқ жойларда аҳоли рўйхатлари орасидаги давр мобайнида аҳолининг табиий кўпайиши 18 миллион кишидан кўпроқ бўлди, лекин юқорида кўрсатилган сабабларга кўра қишлоқ аҳолисининг сони кўпаймади, балки 3 миллион киши миқдорида камайди.

5. **Аҳоли рўйхати вақтида 111,3 миллион эркак ва 130,4 миллион хотин-қиз рўйхатга олинди.** Эркаклар ва хотин-қизлар проценти қуйидагича ўзгарди.

	Жами аҳоли: эркаклар	хотин-қизлар	Шаҳар аҳолиси: эркаклар	хотин-қизлар	Қишлоқ аҳолиси: эркаклар	хотин-қизлар
1913 йил	49,7	50,3	53,2	46,8	48,9	51,1
1940 йил	47,9	52,1	47,9	52,1	48,0	52,0
1959 йил	45,0	55,0	45,2	54,8	44,9	55,1
1970 йил	46,1	53,9	46,3	53,7	45,7	54,3

1970 йилда бутун аҳолининг 46,1 процентини эркаклар, 53,9 процентини эса хотин-қизлар ташкил этди. Эркаклар ва хотин-қизлар сони ўртасидаги бундай нисбат катта ёшдаги кишилар ҳисобидан бўлиб, асосан уруш оқибатларидан келиб чиққандир. Янги туғилганларга келганда эса, бутун дунёда бўлаётгани сингари бизда ҳам ўғил болалар қиз болаларга қараганда кўпроқ туғиляпти. СССР да 100 та қиз ҳисобига 106 ўғил бола туғиляпти. Аммо қизларнинг нобуд бўлиши бир мунча камлиги оқибатида 27-28 ёшга бориб эркаклар билан хотин-қизларнинг нисбати баравар-лашмоқда.

6. Шу бандда **республика, ўлка ва областлардаги мавжуд аҳоли сони тўғрисидаги** маълумотлар берилган.

7. Бу бандда шаҳарлар ва шаҳар типидаги посёлкаларнинг умумий сони ҳамда уларнинг 1959 йилга нисбатан 1970 йилда аҳолиси сони жиҳатидан тақсимланиши берилган.

8. **Иттифоқдош ва автоном республикалар, ўлка ва областларнинг марказлари бўлмиш шаҳарлар, шунингдек аҳолиси 100 минг кишидан ортиқ бўлган бошқа шаҳарлар аҳолисининг сони қуйидагича:**

	Аҳоли сони (минг киши) Ҳозирги чегараларда: 1959 йил 15 январгача	1970 йил 15 январгача	1970 йилда 1959 йилга нисбатан процент ҳисобида
Москва	6044	7061	117
Шу жумладан Москва шаҳар Советига бўйсунувчи шаҳар типидаги посёлкаларсиз	6009	6942	116
Ленинград	3321	3950	119
шу жумладан Ленинград шаҳар Советига бўйсунувчи шаҳар типидаги посёлкаларсиз	2985	3513	118
Киев	1110	1632	147
Тошкент	927	1385	149
Боку	968	1261	130
Шу жумладан Боку шаҳар Советига бўйсунувчи шаҳар типидаги посёлкаларсиз	643	847	132
Харьков	953	1223	128
Горький	941	1170	124
Новосибирск	885	1161	131
Куйбишев	806	1047	130
Свердловск	779	1026	132
Минск	509	916	180
Шу жумладан Минск шаҳар Советига бўйсунувчи шаҳар типидаги посёлкаларсиз	509	907	178
Одесса	664	892	134
Тбилиси	703	889	127
Донецк	708	879	124
Челябинск	689	874	127
Қозон	667	869	130
Днепропетровск	661	863	131
Пермь	629	850	135
Омск	581	821	141
Волгоград	591	818	138
Ростов-Дон	600	789	132
Уфа	547	773	141
Ереван	493	767	155
Саратов	579	758	131
Рига	580	733	126
Олмаота	456	730	160
Воронеж	447	660	148
Запорожье	449	658	146
Красноярск	412	648	157
Кривой Рог	401	573	143
Львов	411	553	135
Қарағанда	383	522	136
Ярославль	407	517	127

8 бандда жами 242 шаҳар тўғрисидаги маълумотлар берилган.

9. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳузуридаги тегишли ташкилотларнинг тавсиясига биноан катта кўпчилик мамлакатлар 1970 йилда ёки унга яқин йилларда аҳоли рўйхатини ўтказди ёки ўтказмоқда.

1970 йилнинг бошларида дунё аҳолиси 3 миллиард 600 миллион кишидан иборат деб чамаланмоқда. Ҳозир социалистик мамлакатларда дунё аҳолисининг салкам 34 проценти, ривожланган капиталистик мамлакатларда 19 проценти, ривожланаётган мамлакатларда 46 проценти ва ҳали озод бўлмаган мустамлакаларда 1 проценти яшамоқда.

Территория миқёсида рўйхатнинг аҳолининг жинси, ёши миллати, тили, маълумот даражаси, ўқиши, оилавий аҳволи ва оила жон сони, яшаш воситалари манбаи, халқ хўжалигининг соҳалари ва энг муҳим машғулотлар бўйича муфассал маълумотлари, шунингдек ана шу маълумотлар мажмуи бўйича аҳоли составини характерловчи группаларни СССР Марказий статистика бошқармасининг ҳисоблаш маркази ҳисоблаб чиқади ва иш тугаганидан сўнг эълон қилинади.

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ҲУЗУРИДАГИ МАРКАЗИЙ СТАТИСТИКА БОШҚАРМАСИ.

* Ахборот қисқартириб босилмоқда.

Шаҳримизда СССР Олий Советига бўладиган сайловлар юзасидан катта тайёргарлик ишлари бошлаб юборилди. Кўпгина агитпунктлар намунали фаолият бошладилар. Киров районидаги 9-мактаб қошида ташкил этилган 33-агитпункт ҳам районда биринчилар қаторида сайловга тайёргарлик ишларини бошлаб юборди.

Чиройли хонада агитклуб ташкил этилиб, у сиёсий адабиёт, кундалик газета ва журналлар билан таъминланган. Олтмиш олти ўқитувчи-агитаторга сайловчилар рўйхатини олиш учун микроучасткалар тайинланди. График бўйича навбатчи агитаторлар рўйхати ҳам тузилди.

Суратларда: (чапда) ўқитувчи агитаторлардан Х. Тешабоев, Е. Муҳаммадхўжаев, Р. Каримова ва Р. Иброҳимовалар дастлабки рўйхат натижалари юзасидан фикрлашмоқдалар. (Юқорида) агитпункт бошлиғи, мактаб бошланғич партия ташкилоти секретари Қ. Қаюмов (ўртада) бир группа агитаторларга сайловчилар билан қандай темаларда суҳбатлар ўтказиш юзасидан кўрсатмалар бераётир.

М. Нуриддинов фотолари.

Доимо гавжум

Куйбишев номли 1-мактаб қошидаги агитпункт доимо сайловчилар билан гавжум. Турли плакатлар, шиорлар билан безатилган алоҳида хонада В. И. Лениннинг юз йиллик қутлуғ тўйи шарафига кўргазма ташкил этилган. Сайловчилар бу ердаги экспонатларни кўздан кечирар эканлар доҳийнинг ҳаёти ва революцион фаолияти билан қисқача бўлса ҳам танишадилар.

Республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи Манзура Юсупова мудирлик қилаётган бу агитпункт ишларида З. Баҳодирова, М. Шоазизова, Х. Ашурбоева, А. Қудратов, У. Исмоилова каби қирқ икки тарғиботчи фаол қатнашмоқда. Улар сайлов олдидан қиладиган ишларининг планини тузиб олишган.

ЁШ КОЛЛЕКТИВНИНГ ЮТУҚЛАРИ

Бу магазин улуғ Октябрнинг 50 йиллик юбилейи арафасида ишга тушди. Унинг савдо ходимлари савдо мактаблари, техникумларни битириб чиққан ёшлардир.

«Совғалар» номли 42-магазиннинг бу ёшлари ташаббус кўрсатиб меҳнат қилишади. Улар кундалик ишларида савдонинг прогрессив формаларидан кенг кўламда фойдаланишади.

Бу магазинда ўз-ўзига хизмат кўрсатиш бўлими, консультация ва буюртмалар бўлимлари бор.

В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақада савдо ходимлари катта муваффақиятларга эришишди. Биринчи квартал плани 109,2 процент, тўрт ойлик план топшириғи эса 17 апрелда бажарилди.

Савдо ходимлари эришган бу катта муваффақиятлар муносиб тақдирланди.

«Ташпромторг»нинг «Совғалар» номли 42-магазинига КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг Ленин юбилейи Фахрий ёрлиғи топширилди. Коллективга Ленин юбилейи Фахрий ёрлиғини СССР савдо министрининг ўринбосари И. Л. Давидов топширди.

Бу юксак мукофотдан илҳомланган савдо ходимлари йиллик товар обороти планини 15 декабргача бажаришга аҳд қилишди.

● *Юксак мукофот топширилди*

Кишиларимиз қувончи

Куни-кеча пойтахт область партия комитети секретари К. Н. Бекаев Тошкентдаги 1-тажриба-экспериментал механика заводи коллективига КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС номидан юксак мукофот — Фахрий ёрлиқни топширди. Корхонанинг 130 га яқин илғор ишчи ва хизматчиларига «Шавкатли меҳнати учун» юбилей медали берилди.

* * *

Тошкент давлат район электр станцияси нурчиларига ҳам КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг юбилей Фахрий ёрлиғи тантанали суратда топширилди.

* * *

Тошкент геология трести юбилей олди социалистик мусобақада янги зафарларга эришгани учун Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг Ленин юбилейи Фахрий ёрлиғини олишга муяссар бўлди. Куни-кеча юбилей Фахрий ёрлиғини Ўзбекистон ССР геология министри Х. Тўлаганов тантанали суратда трест коллективига топширди.

* * *

Ўзбекистон КП Марказий Комитети савдо бўлими мудири О. Охунжонов Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон Министрлар Совети ва Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг юбилей Фахрий ёрлиғини республика савдо министрлигининг Тошкент Марказий универмагига топширди.

* * *

Яқинда Куйбишев район ижроия комитети раиси А. Қозиев В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган социалистик мусобақада юқори кўрсаткичга эришганлиги учун Ўзбекистон ССР Фанлар академияси химия институтига Ленин Фахрий ёрлиғини топширди

БИРИНЧИ ҒАЛАБА

ФУТБОЛ

Ўтган шанба куни «Пахтакор» футболчилари биринчи марта ғалаба нашидасини татидилар. Шу куни улар футбол бўйича СССР биринчилигининг навбатдаги турида Москва шаҳрининг «Торпедо» командасини қабул қилиб, 3:2 ҳисобида ғалаба қозондилар.

Командалар учрашувга қуйидаги составда тушди:

«Пахтакор» — Любарцев, Доценко, Иноятов, Турғунов, Петухов, (команда капитани), Цибин, Варюхин, Исоқов, Бектошев, Чувилин (Мелкумов), Иброҳимов;

«Торпедо» — Банников, Янец, Пахомов (команда капитани), Краснов, Чумаков, Миронов, Ленев, Смирнов (Паис) Шалимов, Дегтярев, Савченко (Стрельцов).

Ўйин ҳар икки команданинг ҳужуми билан бошланди. Аммо биринчи гол ҳужумчиларнинг активлиги ёки бирор комбинация маҳсули бўлгани йўқ. 7-минутда Иноятов тўпни Любарцевга узатмоқчи бўлиб хато қилди. Меҳмонларнинг марказий ҳужумчиси Шалимов ҳам тўпга югуради. Любарцев — Шалимов олишуви ҳужумчининг фойдасига тугади — 0:1. Шундан сўнг пахтакорчилар ҳисобни тенглаштириш учун олдинга ташланадилар. 31-минутда Банников Чувилиннинг зарб билан тепган жарима тўпини қайтаради. 43-минутда Бектошев 3 метр масофадан тўпни бўш дарвозага киритолмади. Ўйин тугашига саноқли секундлар қолганда эса ҳисоб яна меҳмонлар фойдасига ошди. Турғунов билан олишувда устун чиққан Шалимов яқин масофадан тўпни Любарцев дарвозасига йўллайди. Командалар танаффусга таблода 2:0 ҳисоби турганда чиқиб кетдилар.

Кўриниб турибдики, учрашувнинг бошланиши «Пахтакор»нинг бу сафар ҳам муваффақиятга эришишидан далолат бермас эди. Аммо ҳамшаҳарларимиз ўйиннинг иккинчи ярмида қаторасига уч тўп киритиб дастлабки ғалабани ва ирода учун балл олишга сазовор бўлдилар.

Биринчи жавоб тўпини 55-минутда Иброҳимов киритди. Орадан бир неча минут ўтгач Иброҳимов яна бир қулай вазиятдан фойдалана олмади. 73-минутда эса Исоқов қанотдан узатилган тўпни боши билан дарвозага йўллаб, ҳисобни тенглаштирди. «Торпедо» тренери қаторасига икки ҳужумчини майдонга туширади. Аммо янги куч билан тушган Стрельцов билан Паис ҳам ўйинга бурилиш киритолмади. «Пахтакор»нинг ҳимоячилари ҳам ҳужумда тобора актив қатнашадилар. Сергей Доценконинг ана шундай рейдларидан бирини меҳмонлар жарима майдони яқинида қоидани бузиб тўхтатадилар. Мелкумов — Иброҳимов — Доценко комбинациясидан сўнг ҳисоб 3:2 бўлди.

«Пахтакор» мавсумдаги биринчи ғалабани қўлга киритди.

Энди улар сафарга чиқишади. Минск, Киев ва Тбилиси шаҳарларида уч учрашув ўтказиб, 8 июнда Тошкентга қайтадилар.

* * *

Футбол бўйича СССР биринчилиги 7-тур учрашувлари қуйидаги натижалар билан тугади: ЦСКА — «Черноморец» — 1:0, «Спартак» (Москва) — «Динамо» (Киев) — 0:0, «Шахтёр» — «Динамо» (Тбилиси) — 1:1, «Арарат» — «Динамо (Минск) 1:0, АСК — «Нефтчи» — 0:0, «Торпедо» (Кутаиси) — «Спартак» (Оржоникидзе) — 2:1, «Динамо» (Москва) — «Заря» (Ворошиловград) — 3:0.

Ёрлиқ муборак!

Ҳа, бутун замину-олам, эрксевар инсоният — ҳамма-ҳамма планетамизнинг энг катта тўйига пешвоз чиқаяпти.

Корхоналарда, ўқув юртлари ва муассасаларда тантанали йиғилишлар, байрам кечалари бўлиб ўтмоқда. Социалистик мусобақада ўрнак кўрсатган коллективларга юбилей Фахрий ёрлиқлари топширилмоқда. Кўчаларни тўлдирган одамлар дарёсига назар ташлар экансиз, чеҳраси нурга тўла кишиларни кўплаб учратасиз. Улар — «Шавкатли меҳнати учун» Юбилей медалига сазовор бўлган нишондорлар.

Сиз суратларда, пойтахт комсомоли юбилей Фахрий ёрлиқларини олишга сазовор бўлган ёш ижодий интеллигенциямиз вакилларини — шоир, рассом, композитор, режиссёр артист ва раққосаларни кўриб турибсиз. Тошкент область комсомол комитетининг секретари Аъло Хўжаев Ленин комсомоли юбилей Фахрий ёрлиқларини топширяпти.

Диёримизда байрам шаббодаси сайр этиб юрибди. Елларда қувонч. Дилларда, элларда қувонч. Кўча ва хиёбонлар, майдон ва хонадонларда қувонч. Япроқлар шивир-шивирида, шалолалар шилдир - шилдирида қувонч. Баҳор бутун ҳусн-жамолини, бутун кўрки-чиройини кўз-кўз қилиб, Буюк Инсон ана шу гўзал фаслда туғилгани ғоят рамзий эканлигини таранну этаяпти.

БУЮК АНЪАНАГА СОДИҚЛИК

Доҳиймиз В. И. Ленин вафот этганда ва бу воқеанинг бир йиллигида бутун мамлакатимизда большевиклар партияси ва Ленин комсо-

моли сафига киришни сўраб минглаб кишилар ариза бергандилар. Ўша олис йилларда бу бахтга муяссар бўлган кишилар мамлакатни социалистик индустрлаш ва қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш йўлида жон фидо қилиб меҳнат қилдилар, Ватанимизни ёвуз босқинчилардан тозаладилар.

Шундан бери орадан ярим асрга яқин вақт ўтди. Аммо ота-боболар бошлаган буюк анъана ҳамон давом этяпти. В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллиги арафасида заводлар ва фабрикаларда, колхоз ва совхозларда, олий ўқув юртлари ва мактабларда ўнлаб ва юзлаб ёшлар Коммунистик партия ва Ленин комсомоли сафига қабул қилинишини сўраб ариза бердилар.

Куни-кеча Ленин районидаги пешқадам 214-мактабда ўқувчиларни Ленин комсомоли ва пионер сафига қабул қилишга бағишланган тантанали сбор бўлиб ўтди.

Пионер горни ва барабан садолари остида 7 ва 8-синфнинг аълочи ўқувчиларидан катта группаси бўйинларидаги лоладек қип-қизил галстукни учинчи чоракда юз процент ўзлаштириш берган 3 «А» синфининг октябрятлари бўйнига тақиб қўйдилар.

Кейин Ленин район комсомол комитетининг биринчи секретари Т. Иброҳимов сўз олиб, 7 ва 8-синфнинг йигирма аълочи ўқувчиси Ленин комсомоли сафига қабул қилинганлигини маълум қилди ва уларга комсомол билетларини илғор ўқувчи ва ўқитувчиларга шаҳар комсомол комитетининг Фахрий ёрлиқларини топширди.

— Доҳий юбилейи арафасида Ленин комсомоли ва пионер сафига қабул қилинаётганлигингиз унутилмас воқеадир, — деди район комсомолларининг бошлиғи ўқувчиларга қарата, — Бу шараф барчангиздан Ленин васиятларига ҳамиша содиқ бўлиб қолишни, ўқишда ва жамоат ишларида ўз тенгқурларингизга намуна бўлишингизни тақозо қилади.

Худди шу куни мактабда ўқувчилар кучи билан ташкил қилинган Лениннинг ҳаёти ва революцион фаолияти ҳақида ҳикоя қилувчи музей тантанали суратда очилди.

Мактаб коллективининг В. И. Лениннинг юз йиллик юбилейига тайёрлаган туҳфаси фақат шугина эмас. Мактаб партия, комсомол ва пионер ташкилотлари йил бошиданоқ ўқувчилар ўртасида «2» ва «3» баҳо олувчиларни бир синфда икки йил ўқувчиларни камайтиришга ҳаракат қилиб, таълим-тарбия соҳасида қувонарли натижаларни қўлга киритдилар. Ўтган ўқув йили охирида ўқувчиларнинг ўзлаштириши 87 процентни ташкил қилганди. 1969-1970 йилнинг учинчи чорагида ўқувчиларнинг ўзлаштириши 93 процентни ташкил қилди. Карима Сидиқова, Жамила Дўсматова, Люба Мельникова, Шукурулла Шокиров, Тўрахўжа Орифхўжаев сингари пешқадам педагоглар раҳбарлик қилаётган синфларда ўқувчиларнинг юз процент ўзлаштиришига эришилди. Ўтган йили мактабдаги 620 ўқувчидан 55 таси аъло баҳоларга ўқирди. Бу йил учинчи чоракда уларнинг сони 122 тага етди, «2» ва «3» баҳога ўқувчилар сони камайди.

Мактаб педагогика коллективи КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Ўрта умумий таълимни янада яхшилаш чоралари ҳақида»ги қарорига қатъий амал қилаяпти. Жумладан, бу ерда ёмон ўқиётган ўқувчиларнинг билим савиясини оширишда ота-оналар меҳнат қилаётган корхона, ташкилот ва муассасаларнинг маъмурияти ва партия ташкилотларининг ёрдамидан яхши фойдаланилмоқда. Мактаб педагогика коллективи билан ота-оналарнинг қўлни қўлга бериб иш олиб бориши муштарак мақсад — ўсиб келаётган ёш авлодни содиқ ленинчилар, коммунизм ишининг толмас давомчилари қилиб тарбиялашда ўз самарасини беряпти.

А. ЭГАМНАЗАРОВ.

ЮҚОРИДАГИ СУРАТДА: Ленин район комсомол комитетининг биринчи секретари Т. Иброҳимов ёш ўқитувчи И. Исмоиловга Тошкент шаҳар комсомол комитетининг Фахрий ёрлиғини топширяпти.

ПАСТДАГИ СУРАТДА: меҳмонлар мактабдаги Ленин музейини кўздан кечирмоқдалар.

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

✦Белоруссия Фанлар академиясининг физика-техника институтида металл қирқувчи асбоб ишлаб чиқариш янги методи ишлаб чиқилди. Олимлар фрезалар, кертгичлар, зенкерлар, развертакаларни иссиқ ҳолда гидродинамик босиш йўли билан тайёрлашни таклиф қилишди. Айни мақсад учун махсус участка вужудга келтирилди. Бу участкада асбобни гидродинамик босим билан тайёрловчи ва матрица тайёрловчи пресс, электр машина— ускуналари, иситиш станцияси бор. Бу ерда заготовкалар 18-20 секунд мобайнида 1050 градусга қадар қиздирилади. Деталлар тез қирқувчи пўлатдан диаметри 26 миллиметр ва узунлиги 30 — 40 миллиметр келадиган цилиндр заготовка шаклида тайёрлаб чиқарилади. Асб о б ясашга ишлатиладиган пўлат анчагина пластик бўлиб, янги процессни жорий этишда бундай пўлат сарфи 40 процент камаяди.

„Тошкент оқшоми"да босилгандан кейин

„ПОЧТАЧИ ЯНГЛИШИБДИ"

Киров районидаги 57-алоқа бўлимининг қониқарсиз иши юқоридаги сарлавҳа остида газетамизнинг 14 февраль сонида танқид қилинган эди.

Киров район алоқа узелидан олинган жавобда кўрсатилишича, дарҳақиқат шундай ҳоллар содир бўлган. Ишда нуқсонларга йўл қўйганлиги учун сортировкачи Юнусов огоҳлантирилди. Алоқа бўлими ишини яхшилаш зарурлиги бўлим бошлиғи Усмоновга таъкидлаб кўрсатилди ва конкрет тадбирлар белгиланди.

Жаҳон ойнаси

ҲУЖУМ КУЧАЙМОҚДА

ХАНОЙ. Жанубий Вьетнам халқ озодлик қуролли кучлари 28 мартдан 5 апрелгача Америка — Сайгон қўшинлари, шунингдек АҚШ гумашталари бўлган мамлакатлар қўшинларининг 500 дан ошиқ базаси ва позицияларига, катта ҳарбий қисмларнинг 20 дан ошиқ команда пунктларига, 40 дан зиёд аэродром, пристань, омборларига ҳужум қилдилар ва уларни ўққа тутдилар ҳамда душманнинг аскар ва техникасига оғир талафот етказдилар, деб хабар беради озодлик матбуот агентлиги.

(ТАСС).

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

ЎН МИНГТА МАШИНА

ПРАГА. «Шкода» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Яблонец шаҳридаги юк автомобиллари заводи бу йил ўн мингта машина ишлаб чиқаради. Бундай даражага эришмоқ учун асосий маҳсулот ишлаб чиқариш бултургидагига нисбатан 10 процент кўпаймоғи лозим. Автомобилсозлар Совет Армияси Чехословакияни озод этган куннинг 25 йиллиги шарафига шундай марраға эришишни ваъда қилишди.

Яблонец шаҳридаги завод республика халқ хўжалиги учун ва экспорт қилишга юк автомобилларни етказиб берувчи ЧССРдаги энг катта заводдир. Сўнгги ўн йил мобайнида бу ерда ишлаб чиқарилган 77 минг машинадан 43 мингдан ортиғи чет эллик харидорларга юборилди.

ЯНГИ КОНЛАР

БЕЛГРАД. Геологлар Югославиянинг Тара шаҳри яқинида серметалл боксит запасларини топишди. Югославияда боксит руда запаслари каттагина, урушдан аввалги йиллардаёқ бу конлар қазила бошланган эди. Бултур Югославия Социалистик Федератив Республикасида боксит қазиб чиқариш 2,5 миллион тоннага етди, 56 минг тоннадан зиёд алюминий эритилди. Бокситнинг анча қисми чет элга чиқарилади.

Ҳозир ЮСФРда икки катта алюминий комбинати қурилмоқда.

ПОЛЬША ТРАНСПОРТИНИНГ ИСТИҚБОЛЛАРИ

ВАРШАВА. Польша Халқ Республикаси йўллар министри М. Зайфрид транспорт ва йўллар ходимлари касаба союзининг съездида бундай деди: Келаси беш йилликда (1971—1975 йиллар) Польша автомобиль транспорти темир йўл транспортига қараганда жадалроқ ривожланади. Шаҳарлараро автобуслар паркига қарийб 20 минг янги машина қўшилади; шаҳарлар ўртасида юк ташимоқ учун яна 23 минг кучли юк машинаси йўлга чиқади.

(ТАСС).

ЗАМОНАМИЗНИНГ МАШҲУР ИЖОДКОРИ

ХАРТУМ. СССРнинг Судандаги элчиси А. Н. Николаев совет маданий марказида Судан маориф министри Муҳиддин Собирга «Ленин» ҳужжатли фильмининг копиясини топширди. Ана шу маросимда маориф министри бундай деди: «Бутун инсоният Ленин туғилган куннинг юз йиллигини нишонлайдиган тантаналар арафасида биз ҳам Суданда ана шу юбилейда қатнашишга ҳозирлик кўрмоқдамиз.

Министр бу фильмнинг Судан кинотеатрлари экранларида намойиш қилиниши «мамлакатнинг ҳозирги ёш авлодига улуғ Лениннинг ҳаёти, унинг ғоялари ҳақиқатга айланиши билан яхшироқ танишиш имконини беришига, ишонч билдириб, бундай деди: «Ленин —ҳозирги замоннинг энг улуғ ижодкори, ривож топаётган мамлакатларга яқиндан ёрдам кўрсатаётган жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг бунёдкори. Биз тарихий сана муносабати билан инсониятнинг бу улуғ фарзандига чуқур ҳурмат эҳтиромимизни яна бир карра изҳор этамиз».

(ТАСС).

Венгер Матяш Кёрменд В. И. Ленин портретини ёғочга ўйиб ишлади. Балатонсаробдаги ёғоч саноати ишчиси ўзининг бўш вақтларини бу ажойиб санъатга бағишлаб яхши муваффақиятларга эришяпти. У Ленин портретини Шиофокдаги халқаро кўргазмада (1970 йил июнь, Венгрия) намойиш қилади.

МТИ — ТАСС фотоси.

ЛЕНИН НОМИДАГИ ШАХТА

ВАРШАВА. Халқ Польшасидаги энг катта шахтага Ленин номи қўйилган. Бу шахта кунига 14 минг тоннага яқин кўмир беради. Меҳнат унумдорлиги жиҳатидан у етти йилдан бери биринчи ўринни олиб келмоқда. Шахта коллективи меҳнат мусобақасида ҳам неча марталаб биринчи ўринни олган ва ҳукуматнинг бир қанча мукофотларига сазовор бўлган. Ленин номидаги шахтада 260 тадан кўпроқ социалистик меҳнат бригадаси ишлаб турибди, 90 га яқин коллектив мана шундай юксак ном олиш учун курашмоқда.

Шахтамиз Ленин номига қўйилгани, дейди кончилар, бизнинг зиммамизга меҳнатда ҳам, ижтимоий ҳаётда ҳам биринчи бўлиш вазифасини юклайди. Шахта коллективи В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги муносабати билан ўз зиммасига оширилган ишлаб чиқариш мажбуриятлари олди.

ЮБИЛЕЙ ОЛДИДАН

ЧЕХОСЛОВАКИЯ. Братиславада В. И. Лениннинг назарий меросига бағишланган илмий конференция ўтказилди. Конференция қатнашчилари ҳозирги замон проблемаларини тушунмоқ ва бу проблемаларни ҳал қилмоқ учун В. И. Лениннинг назарий мероси катта аҳамиятга эга эканлигини уқтириб ўтдилар.

* * *

ИТАЛИЯ. Италия Коммунистик партиясининг пойтахт федерацияси Римда ўтказган йиғилишда Италия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг секретари А. Натта «Ишчилар синфининг партияси тўғрисида Ленин таълимоти» деган мавзуда доклад қилди.

* * *

ҲИНДИСТОН. Керала штатининг бош министри Ачутхан Меон, «Ёш авлод В. И. Ленин асарларини ва унинг жаҳон тараққиётига қўшган жуда катта ҳиссасини ўрганиши лозим»,— деди В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини байрам қилиш муносабати билан Керала университети томонидан Тривандрамда ташкил этилган миллий семинарда.

* * *

НИДЕРЛАНДИЯ «Нидерландия — СССР» жамияти шу кунларда «Ленин. Ҳаёти ва фаолияти» деган китобча нашр этган. Бу китобчада В. И. Лениннинг қисқача таржимаи ҳоли берилган. Унинг Улуғ Октябрь революцияси вақтида, шунингдек, Совет ҳукуматининг бошлиғи бўлиб турганлигида қилган ишлари баён этилган. Китобчада В. И. Ленин «Бутун инсоният тарихидаги энг улуғ сиймо, ўлмас ғоялари асрлар бўйи яшайдиган йирик олим ва революционер» эканлиги таъкидланади.

(ТАСС).

КАМБОДЖАДАГИ АҲВОЛГА ДОИР

НЬЮ—ЙОРК

АҚШнинг Жанубий Вьетнамдаги қўғирчоқ режими авиацияси Камбоджанинг Свайриенг вилояти территорияси устида разведка мақсадларида мунтазам равишда учиб юрибди.

Ассошиэйтед пресс агентлигининг мухбири Жефф Уильямс Камбоджа армияси офицерларининг айтганларига асосланиб Пномпендан хабар беришича, кундузлари шу мақсад учун самолётлар учирилса, тунда эса кучли прожекторлардан фойдаланувчи вертолетлар учирилмоқда.

ХАНОЙ

Вьетнам информация агентлиги озодлик матбуот агентлигига асосланиб, хабар беради: Жанубий Вьетнам Республикаси ташқи ишлар министрлиги берган баёнотида Камбоджада Вьетнам миллатига мансуб аҳоли террор ва қаттиқ таъқиб этилаётганлиги қатъий қораланади.

Баёнотда озодлик ва адолатни қораловчи мамлакатларнинг халқлари ва ҳукуматларига қатъий мурожаат этилиб, Камбоджада вьетнамлик аҳоли таъқиб этилиши ва ўлдирилишини қаттиқ қоралашга ҳамда мана шу жиноятлар пайини қирмоқ учун самарали чоралар кўришга даъват қилинади (ТАСС).

ЕР—ДЕҲҚОНЛАРГА

ДЕҲЛИ. Ҳиндистондаги Керала штати Бирлашган фронтининг ҳукумати бўш ётган ерларни ерсиз деҳқонларга бўлиб бериш борасида катта кампания ўтказмоқда. Бу ҳукуматга Ҳиндистон Коммунистик партиясининг вакили бошчилик қилмоқда.

Куни-кеча штат пойтахти —Тривандрумнинг марказий майдонларидан бирида бўлиб ўтган оммавий митингда маҳаллий ҳукуматнинг вакиллари Тризандрум округидаги ерсиз деҳқонларнинг катта группасига ердан доимий фойдаланиш ҳуқуқини берувчи ҳужжатларни топширдилар. Салкам 15 минг деҳқон ер олди.

ДИҚҚАТГА САЗОВОР ТАДҚИҚОТЧИЛАР

ВАРШАВА. Саҳрои Кабир чўлида бундан тўрт юз миллион йил муқаддам чўлни қоплаб турган музликнинг излари топилди. Ҳозирги Жазоир территориясида бир миллион квадрат километр майдонни ишғол қилган ана шу жуда катта музликнинг қоқ ўртасида ернинг жанубий қутби бўлганлиги эҳтимолдан сира ҳоли эмас. Варшава университетининг профессори З. Ружицкий Жазоир геология институти ташкил этган халқаро геологик экспедициядан қайтиб келганидан кейин журналистларга шу маълумотларни айтиб берди.

(ТАСС).

Экстремистлар активлашмоқда

ЛОНДОН. ТАСС мухбири Ю. Устименко хабар беради: барабанларнинг гумбурлаши безовта халойиқни тағин ҳам кўпроқ ташвишга солмоқда. Духовой оркестр «Отам ўраб юрган шарф» қўшиғининг оҳангини зўр бериб куйламоқда. Бу қўшиқ Шимолий Ирландиядаги реакцион кучлар ядроси бўлган «Сариқшилар фирқаси»нинг ўзига хос гимни бўлиб қолди. Бу фирқанинг аъзолари сарғиш шарфни елкаларидан осилтириб ўраб юрадилар. Оркестр чалиб бўлганидан кейин протестантлар руҳонийси Ян Пэйсли ўзининг дағал овози билан сўз бошлаб, «Ольстер душманлари»ни дуонбад қилишга киришади.

Шимолий Ирландия парламентига ўтказиладиган қўшимча сайловда Бэнисайд сайлов округида ўзининг номзодини қўйган Пэйсли шу кунларда ташкил этаётган жуда кўп митингларнинг бири мана шу тахлитда ўтди. Қўшимча сайлов келгуси ҳафтада ўтказилади.

Шимолий Ирландиянинг ўта ўнг унсурлари кейинги вақтларда ўз фаолиятларини жуда активлаштириб юбордилар. Ольстернинг собиқ ички ишлар министри Крейг ва Пэйслининг бошқа маслакдошлари бутун мамлакатни айланиб юриб, халқни гиж-гижлайдиган нутқлар сўзламоқдалар.

Бу кампания Шимолий Ирландия ҳукуматини бултур куздаги халқ намойишларидан кейин Ольстер маъмурлари эълон қилган ҳатто чўлтоқ ислоҳотлар программасидан ҳам воз кечишга мажбур этиш мақсадини кўзламоқда. (ТАСС).

Мехикодаги «Ацтека» стадиони планетамизнинг энг кучли футбол командаларини қабул қилишга қизғин тайёргарлик кўрмоқда. Футбол майдонидаги эски ўт қатлами олиб ташланиб, янги ўт қатлами билан қопланмоқда.

СУРАТДА: «Ацтека» стадионида иш қизғин.

С. Сичев фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

Ленинни куйлаймиз

Лениннома сатрлари

ҲАҚИҚАТДАЙ ОДДИЙ ВА УЛУҒ

Ҳа, Владимир Ильич Ленин ҳақиқатдай оддий ва улуғ! Максим Горький доҳиймизни шундай таърифлаган. Қандай ҳаётий ва ҳаққоний таъриф! Бунга Маяковскийнинг «Владимир Ильич Ленин» достони, Н. Погодиннинг доҳий ҳақидаги драматик трилогияси сингари етук асарни ўқиганда тўла тасаввур ҳосил қиласиз. Ўзбек адабий-бадиий Ленинномаси ҳақида сўзламоқчи бўлганда, беихтиёр Ғафур Ғуломнинг қуйидаги мисралари ёдга тушади:

Қуёшнинг ҳақидир ердаги иқлим
Об-ҳаволарни тузмак шарафи.
Қалблар иқлимига сени қуёш дер,
Еримиз курраси, ҳар тўрт тарафи.

Қалблар иқлимининг қуёши! Менимча, бу доҳиймиз шаънига тўқилган энг ёрқин ва аниқ ўхшатишларнинг, ҳаққоний поэтик образларнинг биридир. Негаки, қалблар, кўнгиллар тўрида ҳақиқат нури, ҳақиқат қуёши порлаб турган чоқда киши ўз ҳаётий турмушини ўзгартириш йўлида зўр муваффақият билан меҳнат қилади, курашади.

Владимир Ильич Ленин ўзи мана шундай курашда ғолиб чиққан чинакам раҳбар, раҳнамо сифатида шуҳрат қозонди. Унинг ҳақиқат тимсоли, меҳнаткашлар доҳийси, эзилганларнинг дўсти эканлигини ўзбек шоирлари доимо тараннум этиб келмоқдалар. Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийдан бошлаб то Абдулла Ориповгача, умуман, шоирларимиз ичида доҳий шаънига шеър тўқимаганлари деярли топилмайди.

Ўзбек қаламкашлари Владимир Ильичнинг шахсий ва ижтимоий фаолиятини бадиий тадқиқ этишга астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Улар орасида анчагина ёшларнинг муваффақиятли қалам тебратаётгани диққатга сазовордир. Хусусан Ҳусниддин Шариповнинг «Изма из» достони, «Ильични ўйлайман» туркум шеърлари Эркин Воҳидовнинг «Буюк ҳаёт тонги», Абдулла Ориповнинг «Ленин» каби поэтик асарлари ўзларининг ҳаётийлиги, оригиналлиги билан ажралиб туради.

Ҳусниддин Шариповнинг «Изма из»даги мана шу мисраларига диққат қилинг. Воқеа Владимир Ильич номидан сўзланади:

Суянчиқ бўлмаса, бермаса мадад
Камтар оналари, содиқ ёрлари,
Кўкка қўл ургани қилармидиққат
Шундоқ мўъжизанинг ижодкорлари!
Кетсакда уйлардан қанча олисга
Ҳар куни оналарга берамиз ҳисоб.
Кўринмаса ҳам тун чоғи бизга
Биламиз, ухламас қайда бир офтоб.
Чирой учун эмас унинг балқиши,
Сукут-ла бокар у, йўлинг ёритар.
Шу гўзал зотларсиз айтинг, қай киши
Революцияни тасаввур этар?

Кўриняптики, доҳиймиз мўътабар онани улуғлаяпти, унинг шижоати, сабр тоқати, тўлғанишларини эъзозляпти. Натижада, асар қаҳрамони кўз ўнгимизда жуда меҳрибон, олижаноб буюк раҳбар, катта даҳо бўлиб гавдаланади.

В. И. Ленин мавзуи жуда муқаддас бўлиб, уни ёритиш учун жуда зўр масъулият ва жавобгарлик талаб қилинади.

«СССР Ёзувчилар союзи ва М. Горький номли Жаҳон адабиёти институти органи бўлган «Вопросы литературы» («Адабиёт масалалари») журналида эълон қилинаётган бир қанча мақолаларни, Ленин номи учраган ҳар қандай асарни Ленинномага киритиш нотўғри эканлиги, доҳийга бағишланган, шеърлар, достонлар, насрий ва драматик ижод маҳсули ягона мезон-бадиийлик образлиликда ифодаланган ҳақиқат билан ўлчаниши лозимлиги алоҳида таъкидланмоқдаки, бу бизнинг қаламкашларимизга ҳам тааллуқли.

Шуниси қувонарлики, истеъдодли ёш ижодкорларимиз Ленин мавзуини тадқиқ этишда ўша мезон, ўша ўлчов асосида иш кўрмоқдалар. Бу жиҳатдан айниқса, Абдулла Ориповнинг «Ленин» шеъри алоҳида ажралиб туради.

Маълумки, ҳар қандай улуғликни ҳар бир шоир ўзича талқин этиши, ўзича ўзига хос услуб ва воситалар билан намоён этиши зарур. Бизга шуниси қизиқарли, шуниси қадрли.

Шундай экан, Абдулла Орипов шеърида нималар бизни ўзига тортади, мафтун этади?

Шоир тарих саҳифаларини варақлайди, дунёда айрим яхши одамларнинг ҳам баъзан ёмон из қолдириши мумкинлигини дард билан эслайди, бировнинг қургани бошқа биров томонидан бузилганига қийналади, жулдир кийган грек Эзоп, оддий қиличга бош эгган Улуғбек, шуҳрат қули бўлган Искандарга мурожаат этади ва ниҳоят, шундай дейди:

Ҳа, сендақа кам эрур мангулик халтасида,
Пайҳон бўлур саройлар; қанча юксак
қабрлар.
Гоҳ оддий тасодифнинг оддий бир ҳамласида
Капалак қанотидай учиб кетар қасрлар.
Балки замонлар ўтиб, даврлар шамолида
Совурилар қанча зот, яна қанча буюклик.
Ўйлайман, мангуликнинг ойнаи жаҳонида
Ким қоларкан севгидай абадий ва суюклик.

Бу мисраларни кўздан кечирар экансиз, замоннинг, жамиятнинг мураккаблигини, унинг фақат меҳнат курашида, фикрлар олишувида, ҳақиқат билан ноҳақлик тортишувида мустаҳкамланишини, бу борада даҳоликка, абадий суюклик ва буюкликка эга бўлган қаҳрамонлар кўп ва хўб хизмат қилишини янада чуқурроқ, янада юксакроқ даражада англаб оласиз. Шоир бу ҳақда нима учун гапиряпти?

Гап шундаки, Абдулла Орипов «Кўнгиллар иқлими»ни ўзгартириш, «Қалблар осмонида» ҳақиқатнинг ҳукмрон бўлиши учун Владимир Ильичдай буюк даҳо мадад бериб турганини қувонч билан сўзлайди, ҳар чоқ, ҳар онда коммунистик жамият қурувчилари йўлини ёритиб турган офтобни Ленин сиймосида кўрганлигини тараннум этади.

Албатта, Абдулла Орипов мисли кўрилмаган бадиий кашфиёт яратган деб бўлмайди. У ўзбек адабиётида доҳий образини яратишда кучқудратини намойиш этаётган бадиий анъаналардан мутлақо юз ўгириб ҳам кетмади, аксинча истеъдодли ижодкорларимиз билан бир сафда туриб, ҳаёт ўзгаришига жамиятнинг юксалишига ҳамдард, ҳамкор бўлишга интилади. Бу унинг Владимир Ильични бошқа ижодкорлар сингари ҳақиқат офтоби, турмуш, яшаш йўлини ёритиб турувчи нур тарзида талқин этишида кўзга ташланиб туради.

Ленин доҳийнинг қуёш тарзида таърифланиши аксари шеърларда учрайди, бу бир хилликни, юзакиликни келтириб чиқармайдими?

Шубҳасизки, ўхшатишлар бир-бирига муштарак бўлса, улар муайян ҳодисанинг моҳиятини етарли очиб беролмаслиги мумкин, аммо бунга барҳам бериш ҳар бир қаламкашнинг ўзига боғлиқ. Борди-ю, ижодкор ҳаммалари қўлланиб юрган ўхшатишларнинг янги қирраларини топса, уларнинг ўзига хос оҳанг, мазмунини ёритса, ижодий муваффақият қозонади.

Ёш қаламкашларимиз тажрибали адибларимиз билан бирга буни яхши тушунган ҳолда қалам тебратмоқда.

Норбой ХУДОЙБЕРГАНОВ.

МОСКВА. В. И. Ленин Марказий музейида янги ўн битта зал очилди.
СУРАТЛАРДА: бир группа кекса коммунистлар янги экспозицияларни тамоша қилмоқдалар ва «Ульяновлар оиласи» залида.
А. Стужин фотолари.
ТАСС фотохроникаси.

Октябрь ва Ленин

Октябрдан бахти кулган инсонман,
Чин меҳнатдан обрў олган инсонман,
Коинотга меҳмон бўлган инсонман,
Юрагимда йўқдир армон ўйнайман.

Шодлик билан Октябрдан куйлайман.
Ўлмас сиймо— Ленин менинг устозим
Севинчимдан кўкда янграр овозим,
Олқиш билан суриб даврон қувнайман,

Завққа тўлиб Октябрни куйлайман.
Ҳур инсонман, партиямдир посбоним,
Шунинг учун ортар шарафу — шоним,
Меҳнат, ижод менинг аҳду-паймоним,
Далаларда уриб жавлон, толмайман,
Бахтим берган Октябрни куйлайман.

Айтувчи: Қ. ШУКУРОВ.
Ёзиб олувчи: С. ИБОДУЛЛАЕВ.

БИЗ ҲАМ...

Мана, қаршимизда нуроний чеҳра.
Не ҳислар мавжида талпинар қалби.
Қай сўзлар-ла, бизни қилмоқ-чун баҳра.
Тафаккур жомида талпинар қалби:
— Камтарлик кучида тоғдек салобат,
Ильич фазилати экан яхшилик...
Яхшилик нурини эмган хотирот,

Ленин шарафидан ўлмас бир ёрлиқ.
Уни қуча-қуча қутлаймиз шодон:
«Ленинни кўрганмиз, бахтлимиз бирам!»
Унинг очиқ, вазмин жилмайишидан,
Ильични кўргандек бахт қучдик биз ҳам.

Ғани АБДУЛЛАЕВ,
боғбон.

Бахт созим

Вужудим нур эмган Ленин
қуёшдан.
Қалбимни ёрутар унинг ҳар
сўзи.
Меҳри-ла яшадим энг кичик
ёшдан
Бахт йўлни кўрсатди йўлчи
юлдузи.
Умримнинг кунлари оққани
сари.
Яшагим келади мавжида ўйнаб.
Қўлимда Лениннинг даҳо
асари
Ҳар сатри жаранглар шон-
бахтдан куйлаб.
Асарнинг сатҳида ўрмалар
кўзим,
Ҳар сўзи сочади олам-олам
нур,
Шу нурдан чарақлар талай
юлдузим.
Бахтлиман. кунларим ўтмоқда
мағрур
Эслайман ўтмишни паранжи
бошда,
Меҳнатда не қиммат ҳаётда
на из.
Толеънинг жафоси ҳамиша
қошда
Хўрликнинг тошига чўкканди
бу тиз.
Зулматнинг қаърида ётардим
мен жим,
На хоҳиш, на севги, на илму
ижод.
Бировнинг хасмида, рухсатсиз
одим
Қўймайман, тириклик ўтарди
ҳайҳот.
Энди-чи. озод бу чаманда эркин,
Чертаман қалбимдан эзгу
бахт созим,
Қулочим етмоқда самога
секин.
Дунёни тутгуси эркин овозим.

Маҳбуба РАҲИМ ҚИЗИ.

БИШНУ ДЕ,
Ҳиндистон.

ЛЕНИН

Ўт ёниб турган каби асрий музликлар аро,
Ё қизиган саҳрога гўё ёққандек ёмғир.
Бирдан ялтираб чақмоқ, қорайди бутун само,
Кўкдан зулмат пардасин қува олур ким ахир?
Қонли жанглар ичида ўйлаб фақат элини,
Адолатсизликка қарши курашган улуғ инсон.
Барча эрксевар халққа чўзди нажот қўлини
Бир оила сингари бирлашса дерди жаҳон.
Унинг хаёл-фикрида жонланар кекса тарих,
Одамзод заковати чақнар эди кўзида.
Инсон қони-ла ерни ювиш истайди душман,
Тарихни улар гўё чиқармоқчи изидан.
Давр тўхтамас сира. Халқ бирлашар мустаҳкам.
Қанча эрк қурбонига бўлди шу тупроқ шоҳид.
Улуғ доҳий ишида минг асрлик якун жам,
У эрксевар халқларга берди ишонч ва умид.
Коинот бўйлаб Ленин ғояси ёзар қанот,
Фитна қўзғаб урушни душман ўйлайди бекор.
Энди улар пойида қул бўлмай одамзод,
Топиб ҳаққи-ҳуқуқин бўлди янада ҳушёр.
Юракларда нур тўла ғолибона ўй-мақсад,
Мазлумларни бахтига қуёшдек кулди орзу.
Музликларда ўт ёнар, чўлларда гуллар ҳаёт,
Миллионлар қалбида Ленин тирикдир мангу.
Кекса Ҳимолай каби яшар асрлар оша,
Инсонларни тинчликка чорлаб турар ҳамиша.

Рауф ТОЛИПОВ таржимаси.

Доҳий— шоирлар назмида

Ўзбек совет адабиётида В. И. Ленин образини яратиш ишига Ҳамза, Эргаш шоир, Ойбек, Ҳ. Олимжон, Ғ.Ғулом, Уйғун, К. Яшин, Ғайратий, Шайхзода, Миртемир, Ҳ. Ғулом каби адибларимиз катта ҳисса қўшдилар.

Хассос шоир Ҳамид Олимжоннинг «1924 йилнинг 22 январида Самарқанд» балладасида улуғ Лениннинг вафоти туфайли эл бошига тушган оғир мусибат, совет халқининг зўр йўлбошчисига бўлган чексиз ҳурмат ва муҳаббати моҳирлик билан тасвирланган.

Доҳийга бўлган чуқур ва самимий садоқат туйғуси Ойбекнинг «Эй, Ленин Ватани» шеърида ҳам акс этган. Асарда В. И. Ленин жаҳонда биринчи социалистик мамлакатнинг асосчиси, ҳур, фаровон турмушнинг ижодкори сифатида улуғланади.

В. И. Ленин отахон шоиримиз Ғ. Ғулом учун ҳам доимо энг азиз сиймо, илҳом тимсоли бўлиб келди. Унинг меҳнат ва ижод, тинчлик ва бахт, ёшлик ва коммунистик келажак темасида ёзган ҳамма асарларининг мағзи-марказида совет халқи ва дунё меҳнаткашларининг севимли устози В. И. Ленин образи ҳамда партия туради.

Шоир ўзининг «Ленин учун», «Май саломи», «Партияга минг раҳмат!», «Партиямизга шараф», «Истиқбол қўшиғи», «Партия шарафига», «Партия Ленин демакдир», «Шарқда улуғ бинокор», «Ленин комсомоли», «Ленин ва Шарқ» каби асарларида партия ва Ленинни. ленинизм ғояларининг тантанасини тараннум этади.

«Ленин учун» шеърида Ўзбекистон, Тошкентнинг ҳозирги гўзал манзарасини тасвирлаш фонида улуғ доҳийнинг ерни нурга ғарқ қилиб, кўпмиллатли халқимизга бахт эшигини очиб берганини қувонч ва миннатдорчилик билан куйлайди.

Ленин таълимотининг Шарқдаги
ҳайкалидир,
Хонадон ободлиги уйимизда ҳар
китоб.
Бу покиза чеҳралар — Лениннинг
сайқалидир,
Уйимизда ўзинг бор, демак доим
офтоб.

Шоир Улуғ Октябрь тонги туфайли, Ленин байроғи остида озодликка эришган обод юртимизга, дўст, иноқ халқимизнинг бугунги ҳур, маданий турмушига назар ташлар экан, беихтиёр кўз олдидан ўтмиш— алангали йиллар кино кадрлардай ўтиб боради. Чиндан ҳам, элимиз:

Катта революциянинг тарихини
ўқиркан,
Туркман саҳросидаги қоннинг ўзи
минг китоб.
Йигирма олти азиз комиссарлар
жонини—
Хунини талаб қилар эндиги ҳар
инқилоб.

Шеърда шоир образи бўртиб туради. У, Ленин даҳоси туфайли ўзбек халқи эришган ғалабалар. изҳор этилган ташаккурларнинг қуруқ ҳикоячиси эмас, балки ўз ҳис-туйғуси, ўз тақдири, ажиб руҳий кечирмаларига эга бўлган инсондир. Бу хусусият — лирик қаҳрамоннинг бой руҳий олами, «Оламни порлаган билимдонлик қуёши»га бўлган чексиз муҳаббати қуйидаги лирик чекинишларда усталик билан ифода этилган.

Йигирма беш йил бурун, январь
учинчи ҳафта,
Йиғладим мотамингда, қўлтиқда
бир китобинг.
Оламларга ёритди дилим уйин
албатта,
Жаҳонлар озод қилган ленинча
офтобинг.
Аввалги саҳифага тўкилган кўзим
ёши,
Юлдузлар каби ёриб, бахтимни
қилди равшан.
Сен — оламни порлатган
билимдонлик қуёши,
Яхши ҳам бахтимизга бор сену,
бор экансан...

«Май саломи»да эса ўз бошидан кечирган қора, оғир етимлик кунларини эслаб, эндиги бахтиёр ҳаётдан ва бу янги турмушнинг ижодкори Ленин ҳамда партиядан миннатдор бўлади:

Ленин бўлмасайди не бўлғум эди,
Партиям демаклик — Ленин
демаклик.
Топталган хинадек мен сўлғум
эди;
Инқилоб байроғин тик
кўтармаклик
Сенинг шарафингдир улуғ
партиям!
Менинг
Ленинимсан,
оиламдасан,
Ҳатто набиралар
нафаси сенсан.

Миртемир Ленин темасида кўп маҳсул бераётган шоирлардандир. Унинг жамоатчилик томонидан юқори баҳоланган «Ленин жилмайиши» тўпламига кирган шеърлар цикли поэтик Ленинномага қўшилган катта ҳиссадир.

Миртемирнинг Ленинга бағишланган асарлари реал-тарихий ва ҳаётий фактлар асосида доҳиймизнинг жаҳонда тутган ўрни, ленинизмнинг ўзбек халқининг ҳам бахтиёр турмушга эришишида ўйнаган роли, меҳнаткашларнинг ўз устозига бўлган ҳурмат ва ташаккури изҳор этилади. Доҳий сиймосининг характерли қирралари санъаткорлик билан очилади.

Бу жиҳатдан, «Ленин жилмайиши», «Владимир Ильич Ленин», «Тўн», «Ленин ва Ражаб бобо» каби асарлари диққатга сазовордир.

Маълумки, 1920 йил апрель ойида Армиямиз ички ва ташқи душманларга қарши муросасиз кураш олиб бораётган, мамлакатда бирмунча иқтисодий қийинчиликлар ҳукм сураётган эди. Шундай кунларда Ўзбекистон аҳолиси Ленин номига, унинг туғилган кунини қутлаб, эшелонда турли хил озуқа, маҳсулотлар юборади. Бу ўзбек халқининг В. И. Ленинга, рус халқига бўлган муҳаббатининг ифодаси эди. Бу воқеа Владимир Ильичга кучли таъсир этиб, унда ажиб табассум уйғотади. «Ленин жилмайиши» шеърида шу поэтик эпизод орқали, халқимизнинг Ленинга бўлган буюк муҳаббати ғояси очилади.

Умуман, юқорида қисқача таҳлил этилган асарларнинг муаллифлари В. И. Ленин образини яратиш соҳасида каттагина ютуқларга эришиб, поэзиямизнинг ғоявий-тематик жиҳатдан бойишига катта ҳисса қўшдилар.

Абдуғани АБДУРАҲМОНОВ.

СЕНИ ДЕСАМ...

Кўзга меҳрим ёлқини порлаб келар Ленин десам,
Қалбга илҳом тўлқини қайнаб келар Ленин десам.
Партия сўзи бўлиб пайваста доҳий номига,
Бир бутун сўздай мудом янграб келар Ленин десам.
Бу гулистон булбули завқ нашъасидан маст мудом,
Нурли бўстон ишқидан куйлаб келар Ленин десам.
Бахти кулган ҳур замон байроғи мангу сарбаланд,
Сарбаланд бахт нурига олам тўлар Ленин десам.
Гул ҳаётнинг лаззатидан баҳраманд ҳар бир юрак,
Шул ҳаёт гулбоғида кўнгил кулар Ленин десам.
Эҳтирос, эъзоз ила тонг чоғи битдим мадҳия,
Дилда тонгдай бир сурур тўлқин урар Ленин десам.

Розиқ РУЗИЕВ,
Бухоро.

КУЙИМДА ДОҲИЙ

Ленинни, куйлайман. куйимда доҳий
Куйимга авж берган устозим ўша.
У юртлар, элатлар, эллар паноҳи
Уни тилга олсам илҳомим жўшар!
Ўзбекман, қуёшдек ёруғдир юзим,
Пахтамдек кўнглимдан тонг олар жило.
Ўзбекман, дўстларга садоқат — сўзим,
Ленинга дилимдан тошар тасанно!
Ленин берган бахтни ардоқлаб мангу
Бахтимни қўриқлаб хушёрман, ҳушёр.
Бахт-инсон тилаги, Оламга тонг у!
Тонг менинг қўлимда, қалбда қуёш бор!
Ленинни куйлайман,
Ленин падарим,
У сочиб туради бир умр зиё!
Ленин — доҳим менинг, Ленин — раҳбарим
Ленин қуёшидан бахт топди Дунё!

САЙЕР.

Петразаводск. Таниқли карел ҳайкалтароши, РСФСР халқ рассоми Лео Лангинен «Совет Россияси» юбилей кўргазмаси учун мўлжалланган В. И. Лениннинг бронзада ишланган ҳайкал портрети устидаги ишини тугаллади.

Рассом Ленин мавзуига биринчи бор мурожаат қилаётгани йўқ. Бу унинг тўртинчи асаридир.

Лео Лангиненга 1969 йилда И. Е. Репин номли РСФСР Давлат мукофоти лауреати унвони берилди.

Суратда: Лео Лангинен В. И Лениннинг бюстини яратиш устида.

С. МАЙСТЕРМАН фотоси.

ТАСС фотохроникаси.

САККИЗЛИК

Пирпираб хонамни ёритган чироқ,
Қалбимда уйғотди бир олам туйғу.
Фақат эзгу туйғу, бад ҳисдан йироқ,
Кўнглимда қолмади заррача қайғу.
Шу эзгу туйғу-ла бахтлиман бугун,
Ахир қалбим Ильич нури-ла пайваст.
Бугунги кунимдек бўлсин деб жўшқин,
Эртанги кунимга қиламан ҳавас.

И. РУСТАМОВ,
Каттақўрғон.

АҲМАД СУЛАЙМОН аль-Аҳмад.
Сурия шоири.

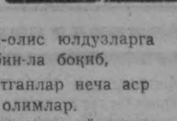

Ленин юлдузи

Олис-олис юлдузларга
Дурбин-ла боқиб,
Кузатганлар неча аср
Уни олимлар.
Ҳар шаклда кўриниши
Бир жумбоқ бўлиб,
Унга қараб не фикрга
Келмади кимлар.
Бир кун кўрса мунажжимлар
Оддий кўз билан,
Чор атрофга таратмоқда
Бир юлдуз зиё.
Йўқ, йўқ! Оддий юлдуз мисол
Боқмас самодан.
Бир юлдузки, ёғдусидан
Ёришар дунё.
Инсонларнинг юрагида
Чақнади нури,
Ишчи-деҳқон, эзилганга
Бахш этди қувват.
Қизил юлдуз
Эркалашар уни шундай
деб
Ёқди уни Ленинлаги
Ақлу заковат.
Ленин...
На сеҳргар. на сирли у,
Йўқ, йўқ, ҳечқачон!
Фақатгина севар эди
Инсонларни ул.
Қалбидаги буюк ишонч,
Буюк муҳаббат,
Имкон берди юлдузларга
Очмоқ учун йўл.
Ёнар Ленин юлдузи...
Ҳа,
Ёнар қалбимда,
Шундай нурки, сўнмас,
эсса,
Музли шаббода.
Шундай нур бу!
туманларнинг
Қаҳрли заҳри.
Ўчиролмас, изғиганда
Еру-самода.
Улуғ Ленин...
Шу бир номга таъзимда
замин
Унинг буюк қудратига
бош эгар жаҳон
Ленин...
Шу ном қанотида учаман
кўкка
Шу бир номла ёришади
туманли осмон.
Ҳа, бахтимиз қомусидир
Ленин юлдузи!...

Ҳ. Шарофхўжаева
таржимаси.

Э. АВАНЕСОВ

«ОЛТИН МАЪБУДА» МАНЗИЛЛАРИ

Шу йил 31 майда Мехиконинг «Ацтека» стадионида СССР ва Мексика терма командалари ўртасидаги учрашув футбол бўйича IX жаҳон чемпионатини бошлаб беради.

Жаҳоннинг энг кучли 16 командаси ўртасида бўладиган турнирга ҳали анча вақт борлигига қарамай, минглаб футбол ишқибозларининг диққат-эътибори Мексикага қаратилгандир.

«Тошкент оқшоми» редакциясига оқиб келаётган кўплаб хатлар ҳам ана шундан далолат бериб турибди. Бу энг оммавий спорт ўйинининг мухлислари футбол бўйича жаҳон чемпионатининг тарихи ва бўлиб ўтган қизиқарли воқеалар тўғрисида газета саҳифаларида ҳикоя қилиб беришимизни илтимос қилишган.

Редакциямиз газетхонлар талабига биноан, бугундан бошлаб, тошкентлик спорт журналисти Э. Аванесовнинг «Олтин маъбуда» маршрутлари номли янги китобининг айрим бобларини маълум қисқартишлар билан эътиборингизга ҳавола қилади.

Ўтган барча тўққиз чемпионат ҳақида (Мексикада бўладиган чемпионат ҳам ҳисобга олиниб) батафсил ҳикоя қилувчи ушбу китоб «Ўзбекистон» нашриётида босилиб чиқмоқда. «Олтин маъбуда» маршрутлари» китоби Мехикода сўнгги ўйинлар ниҳоясига етгач, шу йилнинг ўзида қўлингизга тегади.

Копток ва асрлар

Ўтмишда жаҳон адабиётининг ўлмас дурдоналари — «Одиссея» ва «Илиада»ни яратган Гомер ватани номи учун Эллада шаҳарлари ўртасида қизғин тортишувлар бўлиб тургани ҳақида сиз тарих саҳифаларидан билсангиз керак.

Футбол ватани қаердалиги устида ҳам узоқ йиллардан бери худди ана шундай тортишув бўлиб келди.

Асримизнинг ўттизинчи йилларида, футбол ҳали унча кенг тарқалмаган ва оммалашмаган даврда бу ўйин аслида Англия тупроғида келиб чиққани ҳақида фикр юритила бошланганди. Дарҳақиқат, кенг оммалашган бу спорт ўйинининг номи ҳам инглизча бўлиб, футбол сўзи «оёқ тўпи» деган маънони англатади.

Ўтмиш анъаналарига жуда синчковлик билан ёндошиладиган туманли Альбиона юртида футбол ҳақиқатдан ҳам даставвал Англияда пайдо бўлгани ҳақида узоқ вақтдан бери тортишиб келинади. Шундай ривоятлардан бирида, Британия оролларида копток ўйини ҳали эрамизнинг биринчи асрларидаёқ мавжудлиги, тўп асосан гарпасструмдан яъни қипиқ ва похолдан ясалгани ҳақида ҳикоя қилинади. Бу фикрни Британ футболи тарихчилари XIV асрда топилган барельефга асосланиб қўллаб қувватлайдилар. Барельефда копток ўйнаётган икки эркакнинг тасвири акс эттирилган эди. Бу барельеф Глостер кафедраль соборида бугунги кунгача сақланиб келинаётир.

Улар, шунингдек, XIV аср манускриптини ҳам топиб, ўша даврда «футбол» деган сўз муомалада ишлатилган деган тахминга келганлар. Темзада, Кингстон шаҳарчаси майдонида бўлиб ўтган ана шу ўрта аср матчининг иштирокчилари копток ўрнига (қабиҳ манзара) қатл этилган даниялик асрнинг калласини тепиб ўйнаганлар. Ниҳоят, Англия қироли Эдуард III нинг 1349 йилда эълон қилинган фармони ҳам сақланиб келинмоқда. Унда Лондон кўчаларида катта копток ўйнаган тақдирда, жарима тўлаш ёки қамоқ жазоси қўлланилиши қайд этилган.

Қиролнинг бундай фармон беришига ҳарбийлар ва шаҳарликларнинг тазйиқи сабаб бўлган, деган тахмин бор. Бир варакайига 100 кишидан тортиб 500 кишигача банд бўлган бундай ўйинлар пайтида, биринчидан, Лондоннинг торгина кўчаларида юришга имкон бўлмасди. Иккинчидан, бундай «иблисона ўйин» ёшларни чинакам ҳарбий тайёргарлик машқларидан — қиличбозлик, камон отиш, найза ирғитиш, чавандозликни ўрганишдан узоқлаштирган бўлар эди...

Англия футболи тарихини ўрганувчилар 1830 йилга тааллуқли бўлган ғалати бир карикатурани ҳам архивдан топишди. Унда бир ярим минг ўйинчи иштирок этган кўча футбол «жанг»ги ҳажв қилинган эди. Шунингдек, улар таниқли инглиз колледжи Харроу командасининг 1867 йилги фотосуратини ҳам топишган. Суратда футболчилар бир хил формада (йўл-йўл куртка, тиззадан паст шим, пайпоқ ва штибилет) эди.

Хуллас, Англия чинакам футбол ватани эканини исботлаш учун Британия оролларида неча ўн йиллаб қидирув ишлари мунтазам олиб борилди.

Бироқ, инглизларга қарама-қарши ўлароқ, футбол тарихи бошқа мамлакатларда ҳам ўзига хос ўрганила борилди.

Футбол ўйинининг келиб чиқиши ҳақида чет элларда жуда кўп монографиялар, китоблар, брошюралар нашр этилган. Уларда, асосан, тенденциоз даъволар синчковлик билан пеш қилинганига қарамай, ўрганса бўладиган қизиқарли саҳифалар ҳам талайгина.

Чунончи, бразилиялик олим Фрейре Марказий Америкада футбол стадиони қолдиқларига ўхшаш вайронани топди.

Француз футбол тарихчиси Морис Пефферкорн латта тўп ва ҳаво тўлғазилган копток ўйини даставвал Ғарбий Франция — Нормандияда мавжуд бўлиб, инглизлар томонидан кейинчалик ўзлаштирилган деб ҳисоблайди.

1934 йилда бўлиб ўтган жаҳон чемпионатида Италия терма командаси «Скуадра Адззури» ғолиб чиққач, маҳаллий чарм тўп тарихчилари футбол Аппенин ярим оролида вужудга келган, деб қаттиқ туриб олдилар. Замонавий футболга монанд «Кальчио» миллий оёқ ўйини даставвал Италияда, ҳажм жиҳатдан ҳозирги замон футбол майдонларига тенг келадиган майдонларда ўтказилган, дейди улар. Ўшанда ҳам ҳаво тўлдирилган копток билан ўйналар, копток дарвозага киритилиши лозим саналар эди. «Кальчио» ўйини XVI асрда Флоренцияда жуда оммалашиб кетганини тасдиқловчи ёзма гувоҳнома ҳам топилган.

Хуллас, Англия футбол ватани эканини шубҳа остида қолдирадиган бошқа бир қанча асослар борлигига, чунончи, бу нарсани ҳар хил ривоятлар, тошга ишланган суратлар, қадимий идиш - товоқлардаги тасвирлар, архитектура ва қўлёзма ёдгорликлари тасдиқлаганини исботлашга интилишлар сезилади.

Масалан, қадимий хитой қўлёзмаларида топилган расмлар ҳам футболга ўхшаш ўйин мавжудлиги ҳақида ҳикоя қилади. Бу ўйинлар бундан икки минг йиллар муқаддам ўтказиб турилган. Қизиғи шунда к и, матчнинг бош арбитрлари мудом императорлар — «богдихан»лар бўлишган. Улар ғолиб чиққанларни мукофотлашар, мағлубиятга учраганларни эса, бамбукдан ясалган дарралар билан калтаклашга ҳукм қилишарди.

Копток ўйини акс этган девор суратлар Миср сағаналарида ҳам топилган. Қадимий грек харобаларида эса, тўп билан машқ қилаётган ёш жангчининг тасвири кўзга ташланади.

Ҳақиқий футбол ватани қаердалиги устида узоқ давом этган тортишувга «Аср ўйини» нуқта қўйди. Англия терма командаси билан жаҳон терма командаси ўртасида бўлиб ўтган бу матч 1963 йилда Лондоннинг энг катта «Уэмбли» стадионида 110 минг томошабин иштирокида ўйналди. Бу ўйин замонавий футбол чиндан ҳам инглизлар кашфиёти эканлигини «қонуний» тарзда тасдиқлагандай бўлди.

Дарҳақиқат, юз йил муқаддам — 1863 йилнинг 26 октябрида Лондон яқинидаги Грейт Куин — стритда Англия футбол ассоциацияси т а ш к и л этилган эди. Бу ассоциация бугунги кунгача иш тутиб келмоқда. Ана шу сана замонавий футбол туғилган расмий кун ҳисобланадиган бўлди. Ўша кундан бери, футбол қонун-қоидаларидаги деярлик барча терминологиялар инглиз шевасида ишлатиб келинаётир.

ЯХШИ фазилатли кишиларимиз

Одамлар, нақадар олийжанобсиз!

Илҳом аканинг кипригидан икки томчи «марварид» сирғилиб тушди. Наҳотки, бу дунёни яна бир бор кўролмаса, деган хаёл ўтди наздидан. У, ўғли Дилшод олдида ҳамшираларнинг гирди-капалак бўлишаётганига ҳам аҳамият бермади. Ахир, онаси буни эшитса нима аҳволга тушади... Илҳом ака бошини қуйи солди-ю, фикрларини бир ерга жамлашга ҳаракат қилди.

Нега шундай бўлди? Дилшод ўқишдан тўппа-тузук қайтиб келди-ку? Ҳа, айтгандай, кечки овқатни еб ўтиришганди ўшанда. Онаси Феруза хола қариндошлариникига қанақангидир йиғинга кетганди. Салом бериб ўз хонасига ўтиб кетган Дилшод қайтиб чиқмади. Тун яримдан оққанда қизи Гулбаҳорни туртиб уйғотгани ва акасининг қорни қаттиқ оғриб, ўзидан-ўзи алахсираётганини айтганди. У шуни эслади. Ўн фарзандидан саккизтасини ерга қўйиб, юрак олдириб қўйган Илҳом акани яна саросима босди. Наҳотки эндигина вояга етганда... Шунда у қўшниси врач эканлигини эслаб, уни ёрдамга чақирди. Баланд бўйли, қотмадан келган аёл Дилшодни кўрар экан, бола ўқтин-ўқтин йўталиб, қайт қилаётганидан аниқ бир хулоса чиқаролмади-да, «тез ёрдам» машинаси чақириш учун чиқиб кетди ва уни касалхонага элтиб ёрдам кўрсатди.

Илҳом ака шуларни бирма-бир ўйларкан, дунёда нақадар олижаноб кишилар бор эканлигини ва бу аёл ҳақида олдинлари ҳам кўпинча илиқ сўзлар эшитганлигини яна бир бор эслади.

Бу аёл ўзи ким! Нега у кишилар қалбидан бу қадар нозик ўрин олди? Нима сабабдан ҳамма унга бунчалик ҳурмат билан қарайди? Келинг, биз сизга бу аёл ҳақида бир бошдан сўзлаб берайлик.

Шаҳримиздаги 20-мактабни бундан йигирма бир йил муқаддам олтин медаль билан битирган Осиё Тожибоева қалбида шифокор бўлиш орзуси туғён урди. 1949 йилда Тошкент медицина институтига ўқишга кириб, уни муваффақият билан тамомлади. Осиёни Қашқадарё областига ишга юборишди. Бу ерда у, олган билимларини тажрибалар билан боғлаб, кўп нарсаларни ўрганди. 1958 йилда эса Тошкентга қайтиб келиб, шаҳримиздаги 10-касалхонада участка врачи бўлиб ишлади. Хонадонма - хонадон юриб бировга она, бировга сингил бўлиб хизмат қилди. Эл орасида обрў қозонди. Кейинчалик биринчи терапия бўлимининг даволовчи врачи бўлиб ишлади.

Мана, ўн икки йилдирки, Осиё Тожибоева Сапоқ Муродов бош врачлик қилаётган шаҳримиздаги 10-касалхонада даволовчи врач бўлиб ишлаб келмоқда. У ишлаб келаётган биринчи терапия бундан беш йил муқаддам Коммунистик меҳнат зарбдори деган юксак номга эга бўлди. Тожибоеванинг умр йўлдоши Ҳайрулла Жалилов ҳам врач. У киши Тошкент Медицина институтининг кўз клиникасида ассисент бўлиб ишлайди. Саида, Ҳасан ва Зуҳра исмли фарзандлари бор уларнинг.

Оқ халатли бу шифокорлар оиласига ҳамма ҳавас қилади ва уларни: «умрингиздан барака топинг, азизлар!» деб эъзозлайди.

Р. ФАЙЗУЛЛАЕВ.

СУРАТДА: Осиё Тожибоева.
И. Шоноғомов фотоси.

Пойтахт экранларида

Кўл бўйида

Бу икки серияли бадиий фильм «Мосфильм» киностудиясида кенг экранли ва оддий вариантли қилиб ҳозирланган.

«Кўл бўйида» фильми режиссёр Сергей Герасимов кўп йиллар мобайнида ишлаб келаётган, замондошларимиз ҳақида ҳикоя қилувчи кинотрилогиянинг сўнгги, якунловчи қисмидир. Бу трилогиянинг бошланиши «Одамлар ва ҳайвонлар» бўлса, иккинчиси «Журналист» картинаси эди.

Фильмда ер юзида мавжуд бўлган барча табиий бойликларга эҳтиром билан қараш ва уларни ардоқлаш каби муҳим проблема қўйилади. Гап гўзал ва ноёб бўлган Байкал кўли ҳақида боради.

— Бу ўлкани мен илгаридан ва мангу севаман, — деб ҳикоя қилади Сергей Герасимов, — мен Сибирда ўсганман. Ўн тўрт ёшимдан бошлаб Красноярдаги заводлардан бирида ишлай бошлаганман. Мен Сибирда совет индустриясининг дастлабки қадамлари гувоҳи бўлганман. Ёшлигим ажойиб Урал кўли қирғоқларида ўтган. Ҳозир ўша ерда шаҳар бунёд этилган, илгари кўл атрофини ўрмон ва қишлоқлар ўраб турарди. Ўша кўл, ўша ўрмон, ўша одамлар ҳамон яшаб келмоқдалар. Мен табиий гўзалликни инсон қалб бойлиги билан таққослайман.

«Журналист» картинасини суратга олиш пайтида ва ундан кейин туғилиб ўсган жойларимга бордим. Ёшлигимга яна бир бор қайтдим. Умрим бўйи пайдо бўлган фикрлар ҳақида экран орқали ҳикоя қилиб бериш иштиёқи туғилди. «Кўл бўйида» деб номланган бўлажак фильмнинг номи пайдо бўлди. Картинанинг номи сақланиб қолди, кўл эса Байкал кўли бўлди.

Сценарий муаллифи ва постановкачи режиссёр Сергей Герасимов.

Ролларни Наталия Белохвостикова, Олег Жаков, Василий Шукшин, Николай Еременко, Валентина Темичкина, В. Спиридонов ва бошқалар ижро этишган.

М. Горький номли киностудия маҳсулоти.

Суратда: фильмдан кадр.

Республика биринчилигидан

Кураш авжида

Шахмат бўйича республика биринчилигининг ўнинчи турида турнир пешқадами, спорт мастери Л. Маслов мастерликка номзод О. Сиддиқов билан учрашди. Партия мураккаб вазиятда кечиктирилди, устунлик Маслов томонида. Спорт мастери Г. Борисенко билан мастерликка номзод В. Воронов партиясида дуранг қайд қилинди.

Валентина Борисенко турнирда муваффақиятли қатнашаётган М. Рудерферга қаттиқ қаршилик кўрсатди. Аёл рақибини таслим қилиш устида кўп ўйлаган Рудерфер вазиятни мураккаблаштиришга муваффақ бўлди. У сипоҳини қурбон бериб, марказий пиёдасини иккинчи горизонталгача суриб борди. Уй анализи ким ғолиб чиқади, деган саволга жавоб беради.

Наманганлик Т. Бобохонов билан ўйнаган С. Пинчук навбатдаги очкони қўлга киритди. А. Хан — Г. Туманов учрашуви қўқонлик шахматчининг фойдасига тугади. Наманганлик ҳамшаҳарлар мастерликка номзод А. Адашев ва В. Калашниковларнинг учрашуви биринчисининг ғалабаси билан тугади. Е. Надеждин (Олмалиқ) — Т. Каримов (Самарқанд) партияси кечиктирилди. Олмалиқлик шахматчининг бир пиёдаси ортиқ.

Ўнинчи турдан сўнг саккиз имкониятдан 8 очко тўплаган Л. Маслов пешқадамлик қилмоқда. Пешқадамлар группасига кирган М. Рудерфер тўққиз имкониятдан 7,5 очкога, Г. Борисенко саккиз имкониятдан 6 очкога, В. Воронов тўққиз имкониятдан 6 очкога, С. Пинчук саккиз имкониятдан 5,5 очкога, А. Адашев 9 имкониятдан 5,5 очкога, А. Хан саккиз имкониятдан 5 очкога эга.

Редактор
С. М. КАРОМАТОВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 21|IV да **Ойжамол**, 23|IV да **Тўй кунида**, 24|IV да **Корсар**.

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 21|IV да **Олтинчи июль**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 22|IV да **Бахт тўйи**, 23|IV да **Ёшлигда берган кўнгил**, 24|VI да **Қизбулоқ**.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Лилипутлар иштирокида дунёда ягона джаз — оркестр гастроллари.**

КИНО

21 АПРЕЛДА

Кремль курантлари — «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Ушанинг қаллиғиман (кундуз соат 4,40, кеч 6,20 минутларда), **Биз Кронштатданмиз** (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли.

Совет Иттифоқи элчиси — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Муҳаббатнома (2 серия) — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 3,5 ярим, кеч 8 ярим).

Ун уч тераклн кўча — «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

22 АПРЕЛДА

Кремль курантлари — «МОСКВА», «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Кўлда (2 серия) — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Биз Кронштатданмиз — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10, кундуз 2 да).

Совет Иттифоқи элчиси — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Хавфли гастроллар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 4, кеч 6, 8 ва 9,45 минутда).

ТОШКЕНТ МИНЕРАЛ СУВ ЗАВОДИГА

минерал сувни шишаларга қуйиш цехига ишчилар (аёллар), **юкчилар** (меҳнат ҳақи — ишбай — мукофотли), **ҳамда бош бухгалтер ўринбосари, катта бухгалтерлар ва бухгалтерлар**

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Библиотека кўчаси, 1 уй (49, 56 автобусларнинг «Семашко институти», 2, 7 троллейбусларнинг «Ишчилар шаҳарчаси», 2, 16 трамвайларнинг «Победа боғи» бекатлари).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

лилипутлар иштирокида

ДУНЁДА ЯГОНА ДЖАЗ-ОРКЕСТР ГАСТРОЛЛАРИ

Постановкачи — РСФСРда хизмат кўрсатган маданият ходими М. Качуринер.

Цирк программасида ҳар хил номерлар томошаси бўлади.

Томошалар кеч соат 8 да бошланади.

Шанба куни икки марта — кундузи соат 3 да ва кеч соат 8 да.

Якшанба куни уч марта томошалар кўрсатилади: эрталаб соат 12 да, кундуз соат 3 да, кеч соат 8 да.

Касса эрталаб соат 11 дан очиқ.

В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНАДИ

СССР ХАЛҚЛАРИ САНЪАТИ БАЙРАМИ

22 АПРЕЛДА

САНЪАТ САРОЙИДА

КАТТА ЯКУНЛОВЧИ КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР:

«БЕРЕЗКА» ДАВЛАТ ХОРЕОГРАФИЯ АНСАМБЛИ

(110 кишидан иборат)

Ансамблнинг бадиий раҳбари — СССР халқ артисти Н. НАДЕЖДИНА.

БЕЛОРУССИЯ ССР ДАВЛАТ ХАЛҚ ХОРИ

Бадиий раҳбар — СССР халқ артисти Г. И. ЦИТОВИЧ.

РИГА ЭСТРАДА ОРКЕСТРИ

Оркестрнинг бадиий раҳбари — Латвия ССРда хизмат кўрсатган маданият арбоби Романдс ПАУЛС.

ҚИРҒИЗИСТОН ССР САНЪАТ УСТАЛАРИ ВА ЭСТРАДА АНСАМБЛИ

Қатнашадилар: Қирғизистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Эстебесес ТУРСУНАЛИЕВ, Меликан КОЗУБЕКОВА; Қирғизистон Давлат опера, балет филармония ва эстрада ансамбли солистлари.

УКРАИНА ССР ЁШЛАР ЭСТРАДА АНСАМБЛИ

УССРда хизмат кўрсатган артистлар: В. АБДИЕВ, Ю. ДЕМЧУК.

Г. Веревка номидаги УССРда хизмат кўрсатган Давлат халқ хорининг ёшлар группаси ва «Укрконцерт» солистлари.

АЗАРБАЙЖОН САНЪАТ УСТАЛАРИ

Азарбайжон ССР халқ артистлари: Сора ҚОДИМОВА, Абульфат АЛИЕВ;

Азарбайжон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Сона ИСЛОМОВА, Мамед СОЛМАН;

Азарбайжон Давлат филармонияси солистлари, инструментал ансамбли

ТУРКМАНИСТОН ССР САНЪАТ УСТАЛАРИ «АМУДАРЁ ТАРОНАЛАРИ» ЭСТРАДА АНСАМБЛИ

Туркманистон ССР халқ артисткаси — Роза ХУДАЙБЕРГАНОВА ва филармония солистлари қатнашадилар.

Ансамблнинг бадиий раҳбари ТССРда хизмат кўрсатган маданият ходими Р. РАҲМЕДОВ.

ТОЖИКИСТОН ССР САНЪАТ УСТАЛАРИ

Тожикистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Жўрабек МУРОДОВ, Муслима БАҚИЕВА;

Филармония солистлари, халқ чолғу асбоблари қатнашадилар.

Бутуниттифоқ Ленин комсомоли мукофотининг лауреати

ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН «БАҲОР» ДАВЛАТ ХАЛҚ РАҚС АНСАМБЛИ

Ансамблнинг баддий раҳбари — СССР халқ артисткаси, Давлат мукофоти лауреати.

Ҳамза номли Давлат мукофоти лауреати Мукаррамма ТУРҒУНБАЕВА.

Якунловчи концерт кеч соат 7 яримда бошланади.

Олдиндан билет сотиш кассаси ҳар куни кундуз соат 2 дан ишлайди.

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА

ТЕЗ КУНДА!

ШУҲРАТ асари.

«БЕШ КУНЛИК КУЁВ»

(2 пардали комедия)

Режиссёр — У. БАКАЕВ.

Рассом — С. ЗИЯМУХАМЕДОВ.

РАДИО

20 АПРЕЛЬ

ДУШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 «Юность Узбекистана» радиостанциясининг программаси. **19.20** Ўзбек халқ куйлари. **20.00** «Ёшлик» радиостанциясининг программаси. **20.40** Ўзбекистон ёш композиторларининг асарлари. **21.00** Қишлоқ меҳнаткашлари учун концерт. **22.20** «Жонажон қўшиқлар». Концерт. **23.15** Революция ветеранларининг талабларига мувофиқ концерт.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 Р. Вильданов. Фортепьяно ва оркестр учун концерт. **19.30** А. Холминов. «Ишчи фахри». **20.00** Ленин, партия, Ватан ҳақида қўшиқлар (тожикча). **20.30** Татар тилида эшиттириш. **20.45** Л. А. Фотиеванинг В. И. Ленин ҳақидаги хотираларидан. **21.00** Москва.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.30 А. Арбузов. «Иркутскдаги воқеа» радиопостановкаси (русча).

ТЕЛЕВИЗОР

20 АПРЕЛЬ

ДУШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

«ЗАНГОРИ ЭКРАН»ДА ЛЕНИН КЕЧАЛАРИ

ЛЕНИН, ДАВР ВА БИЗ

18.00 «АХБОРОТ» информацион программаси (рус тилида).

Узбек тилида: 18.15 «ЁШЛИК» студияси кўрсатади. Интернационал дўстлик клуби. **18.55** «Қитъалар қутлайди улуғ Ленинни». Адабий композиция. **19.25** «АХБОРОТ» информацион программаси. **19.40** «Дўстлик чаманзори». Концерт **20.20** Телевизион театр. И. Шамякин. «НОН». **21.00** Ленинизм — давримиз байроғи. **21.30** «Ленин Польшада». Бадиий фильм (рус тилида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

УҚУВ КУРСАТУВЛАРИ ПРОГРАММАСИ

Узбек тилида: 18.00 «Ҳаётга йўлланма». **18.30** Эстетика асослари. 9— 10-синфлар. «Бадиий услуб ва стиль». **19.10** Сиртдан ўқиётган студентлар учун. Олий математика.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

20.00 Кўрсатувлар программаси. **20.05** Янгиликлар. **20.15** «Беш йилликнинг — ҳал қилувчи йили». **20.45** «Зангори экран» ҳафталиги. **21.00** Янгиликлар. **21.05** «Пионерия» телевизион агентлиги. **21.30** Миллионлар ленинча университети. **22.00** «ВАҚТ» информацион программаси. **22.30** Рангли телевидение. Хоккей бўйича СССР чемпионати. «СПАРТАК» (Москва) — «ДИНАМО» (Москва). Танафус вақтида янгиликлар. **01.00** Эфирда «Молодость». Ёшлар — Ленин юбилейига. **02.00** Н. Мясковскийнинг «Бешинчи симфония»си. **02.30** Янгиликлар, кўрсатувлар программаси. **02.40** Москва кўрсатувларининг охири.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА ДУШАНБА КУРСАТАДИ

Рус тилида: 18.00 Экран болаларга. **18.30** «Бир умрга». Ёшлар учун телетеатр. **18.50** Янгиликлар. **19.05** «Диктатор бугун келади». **20.05** Музикали экран.

Тожик тилида: 20.25 «Тожик диёри ва табиати» туркумидан кўрсатув. **20.45** Оқшом эртаклари. **20.55** Янгиликлар. **21.10** «Барҳаёт Ленин». Адабий-музикали композиция.

Тошкент оқшоми 4 бет.
20 АПРЕЛЬ, 1970 й.

«Вечерний Ташкент» орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Дзержинский кўчаси, 15-уй. Редакция телефонлари: Коммутатор—33-02-49 дан 33-02-58 гача, редактор ўринбосарлари 33-29-33, 33-29-09, масъул секретарлар—33-27-22. партия, совет ва касаба союз ташкилотлари, шаҳар хўжалиги бўлимлари, 33-29-42, адабиёт, санъат ва маданият бўлимлари —33-29-55, хатлар ва оммавий ишлар —33-29-70. фан ва олий ўқув юртлари, иллюстрация бўлимлари—33-27-57, саноат, транспорт ва қурилиш бўлимлари —33-27-03, ахборот бўлими —33-28-95 эълонлар бўлими —33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64579. НАШР 2782 Р — 02443.